

עלי ימי־עלומי. מה רבים געגועי עליך. ומגעגועי אלה אני שומע, שאת עלובה, גוססת, וגוועת, כי הקיץ הקץ עליך.¹⁶

דרויאנוב ראה עומק מיוחד בציונות. אין זו סתם שיבה למולדת, אין זו סתם חזרה לחיי קוממיות ולחיי יצירה. זה הרבה יותר. זהו צרוף של אתערותא דלעילא עם אתערותא דלתתא. כשנכנסו תלמידי רבי עקיבא לפרדס, אמר להם: כשתיכנסו אצל אבני שיש טהור, שתהיינה דומות עליכם כמים — היזהרו שלא תאמרו: מים, מים! משום שאבני־שיש טהורות יש בהן דבר־מה אחר, עומק אחר מן המים הפשוטים. והוא הדין הציונות, שאין לראותה על דרך הפשט.

את תרומתו הגדולה ביותר לתנועה הציונית תרם דרויאנוב בספרו "כתבים לתולדות חיבת ציון וישוב ארץ־ישראל", שהוא מקור לא־אכזב להכרת תנועת חיבת ציון. דרויאנוב קנה לו שם ב"ספר הבדיחה והחידוד" שלו, שהופיע בשלושה חלקים. בספר זה תופסת וולוז'ין מקום ניכר. הבדיחות שבכרך ג', מסימן 2274 עד סימן 2296, הן בדיחות וולוז'ינאיות. נביא אחדות מהן:

(א) בזמן נשיאותו של רבי אליעזר יצחק פריד, חתנו של רבי איצלה, שימש בישיבת "עץ חיים" בוולוז'ין משגיח פיקח, ורבי אליקום שמו. פעם אחת בא אצלו בחור מגודל זקן וביקש להתקבל לישיבה. שאל אותו רבי אליקום: בן כמה אתה? השיב הבחור: בן שבע־עשרה אני. הסתכל רבי אליקום בזקן המגודל של הבחור ואמר לו: כמה נשתנו הדורות! בשעתו, כשהייתי אני בן־גילך — כבר מלאו לי עשרים... (כרך ג', סימן 2283).

(ב) באחווה סמוכה לוולוז'ין ישבה אשה עשירה ומרים שרל"ת (נוטריקון שלום רב לאוהבי תורתך) היה שמה. פעם אחת, בחורף קשה, שלחה להנצי"ב כמה עגלות טעונות עצים — מתנה לעניים. השיב לה הנצי"ב מכתב תודה, ובראש המכתב כתב: "להאשה החשובה מרת מרים שרל"ד (באות דל"ת ולא בתי"ו). תמהו הכול: הנצי"ב שדייקן הוא — מה ראה שבא לטעות זו?

אמר אחד מחריפי הישיבה: הנצי"ב לא טעה. אדרבה, הוא דייק וכתב כך, משום שהתכוון לנוטריקון אחר: "שבחו רבנו לדציבי" (כרך ג', סימן 2289. במסכת גיטין, דף נו, כתוב: "אתא צר עליה תלת שני (כלומר, אספסינוס קיסר בא וצר על ירושלים שלוש שנים). הוּוּ בה תלתא עתירי (היו שם שלושה עשירים) וכו'. חד אמר להו: אנא זיינו להו בחיטי ושערי (אחד אמר: אני אפרנס את כל בני־העיר בחיטים ושעורים). וחד אמר להו: בדחמרא ובדמלחא ומשחא (ואחד אמר: ביין ובמלח ובשמן). וחד אמר להו: בדציבי (ואחד אמר: בעצים). ושבחו רבנו לדציבי (שיבחו החכמים את

¹⁶ ר' כתבי דרויאנוב, עמ' 204.